І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-3237 УНСоюз: HEnderson 5-8740 Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125 УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 180. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 22-го ВЕРЕСНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 22, 1961 No. 180. VOL. LXVIII.

АВТОМОБІЛЬНІ РОБІТНИКИ І ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС ПОРОЗУМІЛИСЯ В СПРАВІ КОНТРАКТУ

РУТЕР ЗАЯВЛЯЄ, ЩО НОВА УМОВА ПОВИННА ЗАПЕВНИТИ МИР В АВТОМОБІЛЬНОМУ ПРОМИСЛІ НА НАЙБЛИЖЧІ ТРИ РОКИ

Дітройт. — 21-го вересня в раніших годинах прийшло до порозуміння між представниками спілки Об'єднаних Автомобільних Робітників і Корпорації Дженерал Моторс в справі нового трирічного контракту про працю, який відноситься до працедавця і до 310.000 робітників. Вранці 21 вересня міжнародна виконна рада спілки на окремій сесії прийняла ухвалу, згідно з якою всі робітники, які розв'язали успішно всі місцеві умови праці з управами фабрик, мають залишатися при праці і виконувати нормальні обов'язки. Ця ухвала противиться рішенню, що його зробила рада робітників, що працюють у Дженерал Моторс, яке домагалося, щоб всі робітники страйком далі підтримували робітників із тих 27-ох фабрик, які ще не дійшли до порозуміння в справі місцевих умов праці. Голова спілки Об'єднаних Автомобільних Робітників Волтер П. Рутер заявив, що не є оправдана вимога, щоб всі робітники підтримували страйком своїх товаришів, які ще не порозумілися з управами своїх фабрик. Міжнародна Виконна Рада не дає дозволу на такий загальний страйк, бо вона є „відповідальна перед всім своїм членством і перед цілим народом, бо старається діяти на добро їх обоїх". Рутер заявив, що Рада і її відділи при Дженерал Моторс випрацювали нові пропозиції, які дозволять прийти до порозуміння і в тих фабриках, де ще не розв'язано місцевих неекономічних проблем праці, і де ще і надалі страйк може продовжуватись, аж доки не прийде до повного порозуміння. Всі інші робітники мають негайно почати працю. Віце-президент Дженерал Моторс Луїс Дж. Сітон заявив, що фірма видала зарядження, щоб відновити продукцію можливо якнайскорше, коли тільки потрібний матеріял надійде до фабрик. Рутер і Комітет, який вів переговори, гаряче рекомендують членству ратифікувати заключений договір, згідно з яким робітники дістали підвишку платні на 7 центів від години, поліпшену допомогу під час безробіття, більші емеритури, безплатну шпитальну опіку та інші поліпшення. Крім того робітники здобули кращі умовини праці і в неекономічній ділянці, що було головною причиною страйку.

Конґрес прийняв законопроєкт про Роззброєневу Аґенцію

Вашинґтон. — Конґрес більшістю 291 до 54-ох голосів прийняв урядовий законопроєкт про організацію Роззбросвої Аґенції, яка має зайнятися плянуванням та дослідами над проблемою світового роззброєння. Сенат схвалив дещо змінений проєкт в цій справі на початку цього місяця. Окрема спільна конференція має узгіднити різниці в обидвох проєктах, а після того обидві Палати мають затвердити узгіднений законопроєкт. Сподіваються, що цей закон буде ухвалений ще перед промовою президента Кеннеді в Об'єднаних Націях. Коли Хрущов говорить про нові великі бомби, тоді ЗДА думають про орґанізацію мирної Роззбросвої Аґенції, яка дослідженує, якби то найлегше можна осягнути роззброєння і справедливий мир у світі.

Цього року не збільшать оплат від поштових посилок

Вашинґтон. — Діючий спікер Палати Репрезентантів конґресмен Джан Мек Кормек заявив, що цього року не будуть збільшені оплати від поштових оплат, бо Конґрес відкинув урядовий проєкт в цій справі. Конґресмен Мек Кормек сказав, що він вже в цій справі інформував президента Кеннеді в Білому Домі, і що немає можливости зменшити дефіцит поштового уряду, який цього року має винести коло $900 мільйонів. Уряд просив Конґрес збільшити поштові оплати від посилок всіх кляс на суму $741 мільйона. Коли ж Конґрес не спішився розглядати урядовий проєкт, тоді уряд просив збільшити оплати тільки від посилок першої кляси, що дало б державній скарбниці понад $500, але і цей проєкт не знайшов більшости в Конґресі, подібно, як це було за уряду президента Айзенгавера.

У Джерзі Сиґі померла Сабіна Беннон — добродійка іміґрантів

Джерзі Сиґі, Н. Дж. — 18. вересня у віці 61-го року від недуги серця померла пані Сабіна Беннон, яку сміливо можна назвати добродійкою іміґрантів, яким вона допомагала без різниці віри чи національної або расової приналежности. Нові українські іміґранти в Джерзі Сиґі відзначили її окремою нагородою за те, що вона, як секретарка місцевого Міжнародного Інституту, навчала їх англійської мови на вечірніх курсах. Покійна пані Беннон допомагала іміґрантам об'єднувати свої, роз'єднані під час війни родини, та старалася про те, щоб недужі на туберкульозу іміґранти могли прибувати до ЗДА, де мали кращу нагоду лікуватися. Від 1946-го року вона була вдовою, виховавши 8-ро дітей. Нові іміґранти в цьому місті відчують її брак, бо вона була правдивою їхньою опікункою.

ПОСОЛ МАНДЗЮК АСИСТУЄ КАНАДІЙСЬКОМУ МІНІСТРОВІ В НАРАДАХ О.Н., ВИСЛОВЛЮЄ СВОЇ ПОГЛЯДИ НА УКРАЇНСЬКІ ТА МІЖНАРОДНІ ПРОБЛЕМИ

Посол Микола Мандзюк

Ню Йорк. — Відомий вже Американській Україні із своєї участи в нарадах Об'єднаних Націй та багатьох виступів канадійський посол Микола Мандзюк бере знову участь в нарадах тієї міжнародної організації, але цим разом уже не як офіціяльний член канадійської делеґації, але як асистент - дорадник канадійського міністра закордонних справ Ґріна, що бере участь у цій сесії Генеральної Асамблеї та який запросив посла Мандзюка асистувати йому. Користаючи із свого приїзду до Ню Йорку, посол Мандзюк зустрівся минулої середи, 20-го вересня ввечері, із кількома своїми давніми знайомими і приятелями та поділився з ними своїми поглядами на актуальні міжнародні і українські проблеми. В зустрічі, що відбулася в приміщеннях Українського Інституту Америки, крім посла Мандзюка взяли ще участь, голова Інституту п. В. Джус, гол. предсідник УНС п. Й. Лисогір, гол. секретар УНС д-р Ярослав Падох, генеральний секретар УГВР п. М. Лебедь, директор Інституту п. Ю. Ревай, ред. В. Душник, адв. І. Фліс да ред А. Драган. Посол Мандзюк у першу чергу згадав, що канадійський прем'єр Діфенбейкер у своїй промові минулого понеділка поступив ще дальше, як був його виступ на минулорічній сесії ОН, стверджуючи, що головною причиною теперішньої кризи є комуно - московське колоніяльне поневолення багатьох колись вільних націй та що тільки визволення тих народів і ліквідація совєтського колоніялізму може причинитись до замирення світу. Посол Мандзюк дальше вважає, що хоч Об'єднані Нації навіть в теперішній їхній структурі мають свою вартість і значення, проте він думає, що справжньою силою, з якою українці повинні зв'язувати і свої визвольні проблеми, є Атлантійський Оборонний Союз (НАТО). Він поділяє думку чотирьох інших канадійських послів українського роду, що перед ОН така сама доля, яка зустріла колись покійну Лігу Націй, з тією тільки різницею, що Лігу завалив Гітлер зі Сталіним, а ОН завалить сам Хрущов. Посол Мандзюк поважно стурбований долею України також на випадок упадку теперішньої совєтської системи. Він вважає, що Захід побоюється відродження німецького мілітаризму і ще досі в різних урядових колах переважає думка, що для рівноваги німецькій силі треба зберегти могутню Росію. Він також переконаний, що на випадок змін на Сході Европи, Захід фаворизуватиме радше сателітні країни, як Польща, Мадярщина, Румунія та інші. З такого погляду і випливають самонаявні наглямні для української визвольної політики. Він уважає, що українські політики у вільному світі, як і політики українського походження, повинні посилити свою акцію в справі визволення поневолених Москвою неросійських народів і тим самим у справі розчленування совєтської імперії. В цій акції не треба занедбувати — зокрема, коли мова про українців в ЗДА — своїх зусиль в тому напрямку та своїх впливів на менші країни. Він високо оцінює дотеперішню і теперішню працю американських українців в різних ділянках, але він бачить ще можливості дальшого поширення тієї активности. Посол Мандзюк уважає, що коли б нам у вільному світі пощастило переконати сильних цього світу, що Україна має всі дані на те, щоб зайняти на Сході місце рівноважника сили проти евентуальної нової німецької загрози, то це відкрило б нові перспективи і нові надії для української визвольної політики. В розмові посол Мандзюк, що приїхав до Канади з України дворічною дитиною, але бездоганно володіє українською мовою, виявляв свій глибокий не тільки канадійський, але й український патріотизм та відданість українським традиціям і турботу про українське майбутнє. Під час розмови всі учасники зустрічі висловлювали свої погляди на тему заторкнених послом Мандзюком міжнародних й українських проблем.

Сенатор Бирд передбачає $106-більйоновий бюджет у 1965 році

Вашинґтон. — Голова Сенатської Фінансової Комісії сенатор - демократ із Вірджінії, Гаррі Ф. Бирд, який є провідником консервативного бльоку в Сенаті, передбачає, що федеральний буджев в 1965-му році винесе $106 більйонів. Бирд сумнівається, чи уряд зможе збалянсувати бюджет у фінансовому році 1962-1963, якщо теперішня фінансова тенденція не буде припинена. „Я не бачу, як можна б збільшувати федеральні податки, казав сенатор Бирд, коли прибутки від інвестицій щораз менші". Цьогорічний бюджет має винести $87 більйонів, а бюджет 1962/63 передбачають на $90 більйонів. Крім звичайного бюджету уряд видає ще річно коло $27 більйонів із своїх довірених фондів, таких, як соціяльне забезпечення. На цю ціль в 1965-му році треба буде видати $31 більйон. Коли конче треба збільшувати видатки на оборону, то, на думку сенатора Бирда, треба зменшити видатки на необоронні цілі.

Ґураґан Естер тільки крилом заторкнув Ню Йорк; загрожує Новій Англії

Ню Йорк. — Сильний ґураґан Естер повіяв паралельно до східнього узбережжя і тільки своїм лівим крилом заторкнув надбережні стейти Каролайну та Вірджінія в дні 20-го вересня і Ню Йорк, Ню Джерзі в четвер 21-го вересня. Буревій на острові Лонґ Айленд під Ню Йорком доходив до 60 миль на годину. Там Червоний Хрест евакуював людей із загрожених домів, бо хвилі на океані збільшились були на 4—6 стіп вище нормального стану. В деяких місцевостях на Лонґ Айленді не відбувалося навчання в школах. Ґураґан йде в північному і північно - східньому напрямку та загрожує стейтам Нової Англії, Ровд Айленд, Массачусетс і Мейн. Діти президента Кеннеді разом із своїми 6-ма кузенами і кузенками, залишилися в Порті Гаянніс, Масс., де з ними перебуває і батько Президента — Джордж П. Кеннеді.

АДЛЕЙ СТІВЕНСОН ВІТАЄ МОНҐІ СЛІМА

Амбасадор ЗДА до Об'єднаних Націй Адлей Стівенсон вітається з амбасадором Тунісії до ОН Монґі Слімом перед вибором останнього на президента 16-ої Ген. Асамблеї ОН.

У Катанзі підписано перемир'я, але далі грозить громадянська війна

Леопольдвіль. — Після дводенних нарад представник Об'єднаних Націй тунісець Махмуд Хіярі і катанґський президент Мойсе Чомбе підписали умову про перемир'я, за якими обидві сторони в Катанзі — військо Об'єднаних Націй і катанська армія — не мають права переводити пересувань, ані стягати підкріплень, продовжують займати свої теперішні позиції та обмінюються полоненими. Та умова має бути затверджена секретаріятом Об'єднаних Націй і має тимчасовий характер. Оптимістичні коментатори сподіваються, що — може — з тієї першої умови прийдуть розмови про поладнання головного спору між Катанґою, яка має сецесіоністично - самостійницькі амбіції та центральним урядом Конґа, який стоїть на становищі неподільности Конґа, що її визнали Об'єднані Нації. Центральний уряд Конґа обурений на спосіб полагоджування справ в Катанзі місією Об'єднаних Націй. Прем'єр Сиріль Адуля виголосив через радіо гостру промову з оскарженням проти капіталістичних країн Заходу, які ніби винуваті в смерті Гаммершилда, бо заінтересовані в збереженні своїх зисків із природних багатств в Катанзі. Гнів конґолійців звертається проти Англії, Бельгії, Північної Родезії і Південної Африки, бо всі ці країни стали в обороні Катанґи і її президента Мойсе Чомбе. Прем'єр Адуля заповів, що уряд Конґа змагатиме „всіма засобами" до ліквідації сепаратизму Катанґи.

Совєти пропонують перенести Об'єднані Нації до Західнього Берліну

Москва. — „Ізвестія" з минулого вівтірка висловились у довжелезній статті на першій сторінці за перенесення осідку Об'єднаних Націй з Ню Йорку до Західнього Берліну, що мало би бути доказом, що Совєти не мають заміру спутувати свободи у тому місті. Водночас воно ґарантувало б, що Західній Берлін не буде „гніздом провокаторів, шпигунів і підривників" у відношенні до „соціялістичних країн". Очевидно, це могло б статися тоді — твердять „Ізвєстія" — як би Західній Берлін був перетворений на „вільне місто" за концепцією Хрущова. Про перенесення Об'єднаних Націй до Західнього Берліну говорилося в тригодинній розмові, що її мали бельгійський міністер закордонних справ і недавній генеральний секретар НАТО Поль Генрі Спаак з Хрущовим. Про цю розмову нічого не виявлено, але Спаак заявив, що в розмові „виявились деякі несподівані аспекти". Зрештою, Спаак заперечив, наче б він приїздив до Хрущова в посередницькій місії від західніх держав, — проте так уся західня преса оцінює ту його подорож. Хрущов приймав Спаака обідом.

Хрущов „вітає" заклик Папи Івана XXIII в справі рятування світового миру

Москва. — В розмові з кореспондентом центральних органів компартії і совєтського уряду „Правди" й „Ізвєстій", що відбулася в середу дня 20 вересня ц. р., Нікіта Хрущов виступив із заявою, що совєтський уряд вітає кожну ініціятиву щодо полагоди міжнародних розбіжностей з допомогою безпосередніх переговорів між Сходом і Заходом, не зважаючи на те, від кого б така ініціятива не виходила. І тому теж підтримує заклик Папи Івана XXIII голови католицької Церкви в справі усунення шляхом безпосередніх розмов загрози війни, які виникли у зв'язку з берлінською кризою, заклик, що — 24-го як відомо був звернений до провідників Заходу і Сходу і мотивований їх відповідальністю перед історією і перед Богом. „Як комуніст і атеїст — заявив Хрущов — я не вірю в „Боже Провидіння", але я можу сказати твердо одно, велика відповідальність урядів перед їхніми народами вимагає, щоб вони зробили всі можливі зусилля для знайдення шляхів для ліквідації залишків другої Світової війни, виелімінювання всіх вогнищ напруження і припинення паліїв нової загальної пожежі". Підтримуючи заклик Папи Івана XXIII, Хрущов сформулював свою заяву так, щоб виходило, що ніби цей заклик стосувався тільки західніх „імперіялістів", які ніби то започаткували великі мілітарні пирготування, і підкреслював це ще пригадкою про президента Кеннеді і канцлера Аденауера, які, мовляв, як католики, повинні перші „почути священний заклик Римського Папи".

МАРТА КОКОЛЬСЬКА-КОБРИН ЗААНҐАЖОВАНА ДО НЮЙОРКСЬКОЇ МІСЬКОЇ ОПЕРИ

Ню Йорк. — Між новозаанґажованими артистами до Нюйоркської міської опери знаходиться відома українська співачка - сопрано Марта Кокольська - Кобрин. „Ню Йорк Таймс" з дня 18 вересня ц. р. повідомив про це, зазначуючи, що Марта Кокольська з походження українка. Наша співачка виступить уже дня 5 жовтня на відкритті сезону в опері Пуччіні „Сестра Анджеліка".

АФРИКАНЕЦЬ ОЧОЛЮЄ НОВУ ГЕНЕРАЛЬНУ АСАМБЛЕЮ ОН

Об'єднані Нації. — На короткому засіданні 16-ої сесії Генеральної Асамблеї в минулу середу 20 вересня ц. р. обрано єа президента цієї Асамблеї 53-річного туніського дипломата Монґі Сліма 96 голосами без ніякого голосу „проти", при двох відсутніх (з них одним відсутнім був Ізраїль з уваги на жидівське свято „Йом Кіпур") та при одному голосі, що стримався: голосування було тайне, отже не оприлюднено назви держави, що стрималась. Монґі Слім виголосив інвеґураційну промову, в якій передусім прославляв трагічно померлого генерального секретаря Даґа Гаммершилда, який — за його словами — „згинув на бойовищі миру". Монґі Слім висловив надію, що вдасться зберегти мир і розв'язати найтрудніші проблеми, перед якими стоять Об'єднані Нації. Водночас, він вказав на власний вибір на президента Генеральної Асамблеї, як на наявний доказ великої ролі, що її грають в сучасному світі малі держави, і як на велику честь, що її зазнала Африка та зокрема Тунісія. У своїй промові Монґі Слім згадав кілька дразливих актуальних справ, зокрема справу Альжиру і Анґолі та справу свободи народу Південної Африки, при чому Слім висловився відразу проти расизму. Після того приявний на сесії міністер закордонних справ південноафриканської Унії Ерік Люв закинув Слімові відступлення від засад повної безсторонности Генеральної Асамблеї і „погані манери" та заявив, що Південна Африка не матиме довір'я до Монґі Сліма. При виборі президента Монґі Сліма не було згадки про те, чи він має урядувати також, як діючий генеральний секретар Об'єднаних Націй і справа наступника Гаммершилда „все ще відкрита й неполаднана. Чотири невтральні країни — Індія, Ліберія, Мехіко і Венесуеля — нараджувались „інформаційно" над кандидатами на „тимчасового діючого генерального секретаря". В кулуарах Об'єднаних Націй панувало — за твердженнями газет — переконання, що Совєти будуть рішуче противитися призначенню кожного такого заступника генерального секретаря, але тому, що такого становища не передбачує чартер ОН і воно не залежне від рекомендації збоку Ради Безпеки, то СССР не матиме тут права вета і можна буде вибрати його більшістю двох третіх голосів, або може й навіть звичайною більшістю. Якщо справа перейшла б на форум Ради Безпеки, то СССР закладе „вето" проти кожного кандидата на генерального секретаря, вимагаючи призначення тричленної колеґії з одним комуністом у тій колеґії та з правом „вета" для кожного її члена. Тому, що створення такої тричленної колеґії генеральних секретарів вимагало б зміни чартеру ОН, яка мусіла б перейти через Раду Безпеки, то ЗДА вже заповіли, що вони зголосять своє „вето" проти такої зміни. Ця справа, можливо, пояснится під час заповідженої на четвер 21 розмови державного секретаря Раска з Громиком.

У Ляосі все ще не можуть погодитись на коаліційний уряд

Вісціян. — Ляоський уряд князя Буна Ума заявив, що він відновить переговори з комуністичними партизанами про коаліційний уряд. До того часу відбулось в цій справі 34 засідання, в яких брали участь лідери трьох розсварених ляоських груп: названий прем'єр Бун Ум, лідер „невтралістів" князь Суванна Фума і його дворідний брат, лідер комуністів князь Суфанувонґ. В минулому тижні лідер американської делеґації на затяжній Женевській конференції про Ляос, Аверелл Гарриман, перевів наради в сусідній із Ляосом Камбоджі з „невтралістом" Суванною Фумою, а в Ляосі конферував з королем Саванґом Ваттгамою і прем'єром Буном Умом. Здогадуються, що готовість уряду Буна Ума до поновлення переговорів із „невтралістами" і комуністами про створення спільного уряду на базі широкої міжпартійної коаліції та державної невтральности — прийшла саме під впливом арґументів Гарримана.

Засуджений на смерть генерал друкує заяву проти де Ґоля

Париж. — Засуджений під свою неприявність на суді на смерть колишній головний комендант збройних сил Франції в Індокитаї та в Альжирі, потім лідер військового бунту проти режиму де Ґоля, ген. Рауль Салян, який скривається десь в Альжирі, надіслав листа до паризького щоденника „Ле Монд" з запереченням, наче б права націоналістична підпільна організація змагала до військової диктатури у Франції та з одночасним оскаржуванням президента де Ґоля у різних прогріхах. Сумною політичною сенсацією став сам факт, що поважний щоденник надрукував того листа ген. Саляна, засудженого на смерть за військовий бунт і спробу насильного державного перевороту. Салян рішуче заперечує, наче б останній атентат на життя де Ґоля був ділом правої націоналістичної організації, яку ніби він, Салян, очолює, але водночас різко таврує де Ґоля за його диктаторський спосіб правління та ніби за бажання виректись Альжиру. Салян твердить, що французькі праві націоналісти змагають до „оборони основних свобід, соціяльної справедливости та збереження національної території". Цей лист ген. Саляна збігся в часі зі зростом опозиційних настроїв проти режиму де Ґоля у французькому парляменті.

В АМЕРИЦІ

● Правнича комісія Палати Репрезентантів відкинула проєкт збільшити число конґресменів, яке тепер виносить 435. Те число буде розділене між окремі стейти на основі нового перепису населення з 1960 року, бо деякі стейти в останній декаді, збільшили своє населення, а інші зменшили.

● Сенат більшістю 38 до 36-ох голосів відкинув пропозицію, щоб виборче право в Дистрикт Колумбія мали право громадяни, що закінчили 18 років. Вибирати президента і віце-президента вперше в історії ЗДА зможуть ті мешканці столиці, які закінчать 21-ий рік. В квітні ц. р. три четверті всіх стейтів ЗДА ратифікували 23-ту поправку до конституції, яка дозволяє мешканцям Вашинґтону вибирати президента і віце - президента країни.

● 13 протестантських священиків вийшли на волю з в'язниці після складення кавції в сумі по $500 від особи. Вони заявили, що вноситимуть апеляцію. Між звільненими є 10 білих і 3 неґри. Звільнений є і зять нюйоркського губернатора Рокефеллера. Два залишилися в тюрмі, не хотячи користати зі звільнення за кавцією. Всі вони були засуджені до 4-місячної тюрми і 200-доларової гривни стейтовим судом в Міссіссіпі.

У СВІТІ

● Конґолійський комунофіл Томас Канза, що свого часу приїздив до Ню Йорку на засідання Об'єднаних Націй, як делеґат і звеличник від вбитого потім Патріса Люмумби, приїхав сюди знову в минулий понеділок. Але іміґраційні власті притримали його і ствердивши, що він не є членом конґолійської делеґації, відішлють його до Конґа.

● У Туреччині цілий уряд подався до димісії, мабуть, на знак протесту проти повішення колишнього турецького прем'єра Аднана Мендереса. Голова держави ген. Семаль Ґурзель переконував міністрів, щоб вони відкликали свою резиґнацію.

● Пацифістичні маніяки, які з Сан Франсіска поїхали до Англії і Франції і там поповнились місцевими однодумцями, прибули до СССР, де на кордоні вітали їх з парадою. Їм дали російські транспаренти „Шлях до миру веде до Москви" та „Американсько - европейські пропаґатори миру ідуть з Сан Франсіско до Москви" — і повезли, як медведів на показ, до Москви.

● Бельгійський уряд заявив, що він не знає, чи пілотом військового літака-джета, що атакував військо Об'єднаних Націй в Катанзі у Конґо, є бельгієць, але не виключив, що це один з колишніх пілотів бельгійської компанії Сабени.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates:: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Актуальна пригадка

У зв'язку з теперішньою 16-ою сесією Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, Український Конгресовий Комітет Америки передав усім її учасникам приготований у трьох офіціяльних мовах цієї організації — англійській, французькій і еспанській — меморіял про першу і головну причину всього лиха в сучасному безрадісному світі: совєтське колоніяльне поневолення України та інших не-російських народів, систематичне духове й фізичне винищування тих народів та комуно - московський імперіялізм, що в кожній хвилині може розпалити нову, цим разом ядрову, світову війну.

Меморіял, без сумніву, потрібний і дуже на часі. Очевидно, що для багатьох делегатів подані в цьому меморіялі факти не будуть жадною ревеляцією, бо ж усе в ньому сказане є не від сьогодні відомою і самонаявною істиною. А проте, ті відомі факти все ще промовчуються, зокрема на форумі тієї міжнародної установи, хоч саме вони, як першопричина всього лиха, повинні бути першою, останньою і єдиною проблемою організації Об'єднаних Націй, поставленої в її інтенціях на сторожі міжнародного права, порядку, справедливости і миру, але зведеної до міжнародної торговиці вже самою участю в ній делеґатів комуністичних режимів, що є запереченням всього того, що написане в чартері тієї організації.

Ми здаємо собі справу з того, що меморіял УККомітету ситуації не змінить, але ми також знаємо, що навіть крапля води потрапить вижолобити камінь, якщо часто вона падає. Тому ми не сміємо задовольнятись самим лише меморіялом, мовляв, своє зробили. Вслід за цим меморіялом треба постійних дальших зусиль, у першу чергу особистих зв'язків і контактів, що ними єдино можна вишукувати та використовувати можливі щілини в тій дивній наче змові мовчання про те, про що треба найголосніше кричати. Передумовою для такої акції є відповідні фонди. І хоч цю передумову нам виконати далеко легше, ніж знайти між делеґатами Об'єднаних Націй такого, який пішов би слідами минулорічного сміливого виступу канадійського прем'єра Діфенбейкера та публічно на тому міжнародному форумі вказав на найбільшу міжнародну загрозу — комуно - московський колоніялізм й імперіялізм, саме цих фондів УККомітетові найбільше бракує.

Все це ми повинні мати на увазі зокрема тепер, коли УККомітет рівночасно із своєю акцією в Об'єднаних Націях починає нову кампанію в справі пожертв на виявлені й цим меморіялом цілі Народного Фонду.

„Перевірка інтенцій"

На четвер 21-го вересня ц. р. державний секретар Дін Раск запросив на „діловий обід" до свого помешкання у Валдорф Асторії, в Ню Йорку, совєтського міністра закордонних справ Андрея Громика. Це запрошення було тільки, так би мовити, технічною формальністю, бо насправді зустріч Раска з Громиком була перерішена заявою президента Кеннеді, як перша підготовча стадія проєктованої східньо - західньої конференції в справах Німеччини й Берліну. Президент Кеннеді відмовився негайно зустрітися з Хрущовим, як радили „невтральні" на Београдській конференції, але, признавши в принципі конечність переговорів, вимагав такої їх підготови, яка давала б шанси на успіх. Отож Раск і Громико мають знайти таку плятформу для східньо-західньої конференції, щоб не повторилось сумне видовище Віденської зустрічі Кеннеді і Хрущова чи минулорічної Паризької конференції „на вершинах".

Президент Кеннеді і всі західні альянти стали на виразному становищі, що дотеперішні вимоги Хрущова щодо миру з двома Німеччинами і демілітаризації Західнього Берліну не є плятформою для переговорів. Тому вони вимагають поширити площину розмов на проблему всієї Середньої Европи і загалом на проблему миру, і старатися через пов'язання справ Німеччини й Берліну з проблемами роззброєння шукати компромісового поладнання конфлікту. Якщо ЗДА і їх західні союзники уклали якийсь конкретний плян компромісової розв'язки конфлікту, що його мав би пред'явити Дін Раск, то про це нічого публічно не сказано. Тим паче з совєтського боку не подано найменшого знаку на можливість відступу від дотеперішніх вимог, а Хрущов ще три дні тому заявив, що вислід розмови Раска з Громиком залежатиме від того, „яке становище займуть ЗДА і їхні західні союзники".

Очевидно, що чудеса в політиці не виключені, але покищо не видно ніяких познак, щоб чудо могло статися і щоб знайдено таку можливість порозуміння з большевиками, яке не було б новим одностороннім відступом Заходу і новою політичною перемогою Москви. Тому Франція вважає, що взагалі не треба було запрошувати Громика на розмову і що кожна така розмова послаблює позицію Заходу, бо большевики кожну мирову ініціятиву Заходу беруть за доказ його слабости. Зате ЗДА й Англія вважають, що вони нічого не тратять, коли виявляють таку ініціятиву, а при цьому можуть „перевірити інтенції" Хрущова і здобути морально - пропаґандивні атути в холодній війні. Єдину надію ЗДА й Англія покладаються на те, що Совєти бояться війни, отож почнуть говорити інакше, коли побачать, що Захід готов відповісти війною на кожний замах на свободу Західнього Берліну і його комунікацію з Заходом.

Ми бачили вже численну кількість спроб „перевірити дійсні інтенції" Москви. Всі вони кінчались невдачею. Бо Москва свої дійсні інтенції виявляє не словами за конференційним столом, а щораз новими агресивними ділами. Було б дійсно чудом, якби Дін Раск вийшов після „ділового обіду" з Громиком у кращому настрої, аніж Кеннеді з Віденської „інформаційної" зустрічі з Нікітою Хрущовим.

В шовіністичним засліпленні

Поляки, що зазнали в недавньому минулому важких мілітарних і політичних поразок, головною причиною яких — як стверджують сторонні історики й публіцисти — була їхня політична короткозорість і шовінізм, не навчилися, за незначними вийнятками, нічого із свого болючого досвіду. Бувши до 1939 року державою з великими кількісно національними меншинами, Польща не вміла знайти ніякого „модус вівенді" з ними і свою політику супроти них формувала з позицій фальшивого, не відповідного до її сили і спроможности, великодержавництва. Тому і відірвання від Польщі у вересні 1939-го року українських, білоруських та литовських земель і прилучення їх всилу існуючих обставин до УССР, БССР і Литви, було природним і логічним виходом із безнадійної ситуації, в яку поставила Польща себе своїм політичним нерозумом і засліпленням.

Перебуваючи в умовах, створених совєтською збройною окупацією, поляки в краю були примушені погодитися з рішеннями конференцій в Ялті і в Тегерані, якими фактично апробовано відірвання від Польщі „східніх земель", і перестали виступати з своїми претенсіями щодо цих земель. Для післявоєнних польських поколінь цієї проблеми не існує взагалі, не тому, що це — річ заборонена, але найперше тому, що ці покоління знають добре, що „східні землі", хоч і належали до Польщі, але польськими етнічно ніколи не були. В полоні старих, віджилих „моцарствових" уявлень перебувають сьогодні тільки деякі реакційні кола шовіністичної польської еміґрації, які ще й досі не можуть погодитися з тим, що сталося.

Зорганізовані в різних „комітетах зєм сходніх Ржечипосполітей Польскей", „колах львовян", „зємі Волиньскєй" і „звйонзках мілосьнікуф Вільна", ці польські еміґраційні кола, використовуючи, з одного боку, 22 річницю започаткованого 17-го вересня 1939 р. наїзду СССР на Польщу, а з другого боку напружену міжнародну ситуацію, розгорнули широку пропаґандивну й політичну акцію за ревіндикацію приналежних до 1939-го року до Польщі українських, білоруських і литовських земель до складу майбутньої „визволеної Польщі". Шовіністичні діячі з цих польських кіл почали протискати в американську пресу статті про „злочин, вчинений супроти Польщі", про відірвання від неї „відвічних корінно - польських земель" і про те, що ці землі „за всіма Божими й людськими правами" мусять бути повернені Польщі. А щоб підкріпити свої аспірації й вимоги, деякі осередки польського скупчення в ЗДА, як, наприклад, в Шикаго, влаштували демонстраційні зібрання, ухвалюючи навіть окремі резолюції з вимогою, щоб уряд ЗДА висунув справу „пограбованих польських земель" із Львовом, Вильном і Волинню на міжнародний форум. На ці зібрання запрошено навіть незорієнтованих у цих справах представників американського уряду, між ними й секретаря армії ЗДА Елвіса Дж. Стара, хоч в розповсюджених перед цими зібраннями летючках організатори висловили обвинувачення, що одним із спричинників „запродання Польщі в совєтську неволю" були З'єдинені Держави... Порозумівшись із проводом польської еміґрації в Лондоні, згадані вище „комітети", „кола" і „звйонзки" плянують видати окрему публікацію, в якій мали б бути представлені „джерельно" права Польщі на відірвані від неї „східні землі".

Свою „ревіндикаційну акцію" розгортають поляки в той час, коли у вільному світі, особливо ж у ЗДА, посилюється щораз ширший рух за право самовизначення для поневолених Москвою народів і за якнайосновнішу боротьбу з совєтським колоніялізмом. Виступаючи з вимогами повернути Польщі не-польські землі з не-польським населенням з народів, що в минулому виявили свою волю до незалежного державного життя і тепер, навіть в умовах совєтської окупації, користуються на папері деякими формами „совєтської державности", і намагаючися замінити совєтський колоніялізм „гохштаплерським" польським імперіялізмом, — польські еміґраційні політики у ЗДА і Англії не тільки компромітують справу визволення поневолених народів, але й завдають удару самій боротьбі з совєтським імперіялізмом і колоніялізмом. У своєму політичному засліпленні вони дають большевикам зброю, що її Москва і міжнародний комунізм не завагаються використати не тільки проти вільного Заходу, але й проти самовизначення та свободи поневолених Москвою народів, а в тому числі й Польщі.

ПІДРИВАЮТЬСЯ НА ВЛАСНИХ МІНАХ

Це направду виглядає парадоксально „на порозі комунізму" — несамовита гонитва за власністю, жадоба набування, що опановує уми й серця совєтських громадян з партійними білетами або іншими реальними можливостями піднестися понад загальний рівень „широких трудящих мас". Цей процес, сказати б Марксовою мовою, первісного капіталістичного нагромадження так широко розпросторився тепер у Совєтському Союзі, що теоретики та практики марксизму - ленінізму мусять добре сушити собі голови, щоб знайти тому явищу якесь вияснення, щоб якось його позбутися.

В історії большевизму не раз бувало, коли то проголошувані з Кремлю гасла в практичному житті оберталися своєю цілковитою протилежністю. Тож саме в тих роках, коли Ленін плянував широку електрифікацію всієї країни, погасла електрика по всіх містах, зникла нафта-керосин по всіх селах, і люди, як у стародавніх часах, стали світити каганцями та скіпками. Своєї сумної слави гасло „Жити, товариші, стало краще і веселіше" виголосив Сталін якраз у той трагічний час, коли Україна і Кубань вигибали з голоду. А тепер — „поріг комунізму", „програма всенародного щастя" в країні, мовляв, уже збудованого соціялізму і — несамовита метушня, безоглядне змагання до особистого добробуту, до „дрібнобуржуазного щастя" у власному домі з самоваром і телевізором, у власному садку, відмежованому від совєтської дійсности високим парканом.

Совєтська преса гостро осуджує це дуже неприємне для теоретиків і практиків комунізму явище, старається його применшувати, замазувати. Але кожний підсовєтський громадянин бачить на власні очі, як масово виростають над колгоспними ставками приватні „дачі" районових та обласних керівників, як навкола тих „дач" зеленіють новозасаджені садки з басейнами для купання та лявн-тенісними майданцями.

Найбільш замотеличеному комуністичною пропаґандою туристові не може не впасти в око величезна різниця між колгоспником в обшарпаній ватянці та шкарбанах, підшитих шматком старої автомобільної опони, і — секретарем райпарткому чи директором „універмагу", що в новенькому „москвичі" вибирається на пікнік із своєю родиною і веселими друзями.

За відповідальними партійцями, за високогонорованими письменниками - пропаґандистами та різного роду висококваліфікованими фахівцями з їхніми люксусовими „дачами" тягнеться середня кляса — інженери, бухгальтери, директори крамниць, голови колгоспів. І все це силкується щось урвати, вхопити, „приписати", щоб і собі десь у затишному куточку спорудити будиночок з різьбленим ґанком, з садочком, із псом у буді — цими вічними символами власности. Все це, звичайно, будується і набувається не з мізерних платень, а ось так, „по блату", з державних чи пак народних фондів.

І, не зважаючи на все це, Совєтський Союз, — заявляє Хрущов, — уже вступає в комунізм, де всі будуть рівні і де кожний, як проповідував Маркс, працюватиме за своїми здібностями, а одержуватиме за своїми потребами.

Що це — марення фанатика чи чергова зухвала брехня старого демагога?

У московських „Ізвєстіях" з 8-го вересня ц. р. появилась стаття їх редактора, хрущовського зятя, А. Аджубея, під інтригуючою назвою „Підірвався на власній міні". Мова в цій статті про інженера Лахмана, що стояв на чолі металюрґійного комбінату в Магнітогорську. Все тут нове, совєтське: недавно збудований металюрґійний комбінат, нове „соціялістичне" місто Магнітогорськ і тип нової совєтської людини — інженер Лахман.

Так от цього самого Лахмана тяжко покарала доля. Збудувавши собі нову розкішну віллю, обсадивши цю віллю садом і обгородивши її високим парканом, він, щоб охоронити себе від дітлахів, які могли б поласувати на його яблука — замінував усі підходи до своєї комуністичної власности. Замінував власного виробу мінами, начиненими динамітом, що його вживається у гірських роботах. Але, на біду, забув, де саме позакладав свої смертоносні пристрої.

Наприкінці липня цього року в селищі ім. Крилова, де разом з іншим інженерно-технічним персоналом мав свій дім Лахман, стався вибух. Перед цікавими сусідами, що підбігли до дому Лахмана, постала трагічна картина: власник дому лежав на землі із закривавленою головою. „Глупота інженера Лахмана, — читаємо в „Ізвєстіях" — дорого йому коштувала — він утратив око і руку, підірвавшись на власній міні".

Незабаром у тому самому „соціялістичному селищі" сталася ще страшніша подія. Власник нового дому, Василь Ґемба, почув увечері, що хтось ходить по його саду. Озвірілий господар вибіг на сходи з мисливською рушницею. На паркані він побачив хлопчика. Ні слова не кажучи, Ґемба вистрелив. Хлопець упав на вулицю, схопився на ноги, пробіг кілька кроків і знову впав — мертвий.

Зять Хрущова, Аджубей, гостро осуджує „приватновласницьку пристрасть" Лахмана і Ґемби, за яку, виходило б, навіть доля карає. Вибух міни в саду Лахмана і постріл з рушниці Ґемби, — пише він, — напевно почули люди на сотні кілометрів від замінованої садиби. Та чи зрозуміли сусіди, домашні, товариші праці і друзі Лахмана і Ґемби, що означали той вибух і той постріл?"

На це відповісти легко: не зрозуміли. Бо в сусідстві Лахмана й Ґемби такі самі „нові совєтські люди", і їхні домашні й товариші праці — такі самі, як вони.

„Коли задля цікавости відвідаєш селище ім. Крилова, — пише в листі до редакції „Ізвєстій" робітник - вальцювальник Ф. Пивоваров, — то аж моторошно стає від височенних глухих парканів і написів на воротах: „Стережіться злої собаки!", „На подвір'ї злий пес!", „Обережно, тут вівчарка!"

Щось невиразне белькоче сердитий Аджубей про „нашу трудову державу, вільну від хижаків і паразитів", про „наші принципи і нашу мораль", щось пробує доказати, до чогось закликати, щось вияснити.

„Приватновласницького духа" за сорок років совєтської владі вбити в людині не вдалося. І, очевидно, ніколи не вдасться. Мріє й сьогодні нещасний колгоспник про власний клапоть землі і про власну худобу, мріє визискуваний державою робітник про власний будинок і город. Але цим мріям „широких мас" не дано здійснитися під совєтським режимом, бо партія — будує комунізм, в якому нема й не може бути власности, і сорок років будує „щасливе життя для цілого людства".

Нині в Совєтському Союзі власник - буржуй і рівночасно власником партійного білета може бути тільки той, хто належить до нової кляси червоного дворянства, яке щораз більшу владу здобуває в країні. Ось з цього чергового парадоксу і постають міни, на яких підривається основа совєтського режиму.

В. С-ко

ЗА ФІЗИЧНУ СПРАВНІСТЬ МОЛОДІ

На початку вересня, перед новим шкільним роком, президент Кеннеді звернувся до керівних освітніх органів із закликом старатися поліпшити стан фізичної справности американської молоді.

Президент навів числа, з яких виходить, що в останніх роках поборові військові комісії відкидають кожного шостого юнака, як „фізично нездібного" до військової служби. Генерал-поручник Луїс Б. Герші заявив Президентові що всі ті відкинені від військової служби могли б бути фізично здоровими, якби в шкільному віці виконували більше фізичних вправ.

Тому Президент закликав управи шкіл активно здійснювати програму, яку рекомендує Рада Фізичної Справности на чолі з ентузіястом спорту, 45-річним Чарлзом Б. „Бадом" Вілкінсоном, керівником корпусу атлетики в Оклагомському університеті. Вілкінсон втішається великою популярністю серед молоді, і тому саме йому Президент доручив цю важливу справу — широко впроваджуючи фізичні вправи в школах, поліпшити фізичну справність американської молоді.

У зв'язку з цією проблемою співробітник тижневика „Ю. С. Ньюз енд Ворлд Ріпорт" перевів з Вілкінсоном інтерв'ю.

Ствердивши правдивість староримської засади, згідно з якою „в здоровому тілі живе здоровий дух", Вілкінсон заявив: „Фізична справність не є самоціллю. Щоб її осягнути і втримати, треба самодисципліни, а самодисципліна, — це особиста справа, без якої не може бути дійсної демократії".

Фізична справність американських дітей обнизилася внаслідок щораз ширшого застосування технології, яка майже не потребує людських мускулів. Ще не так давно діти ходили до школи пішки, рубали дрова, носили з колодязя воду, помагали чистити мешкання і таким чином вправляли свої м'язи. Тепер вони їздять до школи, води не носять, дров не рубають і вдома не виконують жадної фізичної праці. Нові винаходи облегшили людині життя, але одночасно витворили фізичну порожнечу, внаслідок чого тіло не працює і деґенерується.

Цьому треба конче запобігати. І це повинні робити в першу чергу школи, в яких молодь перебуває більшу частину дня.

Систематичні тести в різних школах стверджують, що стан фізичної справности молоді дедалі погіршується. Значний відсоток американських дівчат неспроможний втримати в руці довший час тенісову ракету. Не краще справа з хлопцями.

У багатьох школах зовсім не практикують фізичних вправ, — того, що в Европі називається гімнастикою чи тіловихованням. В деяких школах на фізичні вправи призначено лише 40 хвилин денно, і то беруть в них участь найактивніші та найкращі під оглядом фізичного здоров'я учні.

Щоб поліпшити цей стан, Рада Фізичної Справности рекомендує управам шкіл переводити з учнями тести фізичної справности — сили, гнучкости та спритности, подібно як досі переводили тести щодо зору і слуху учнів. Перевівши такі тести, управи шкіл повинні підносити фізичну справність занедбаних під цим оглядом дітей. Фізичні вправи треба вести так, щоб підтягнути цих занедбаних дітей до рівня цілої кляси. Крім того Рада Фізичної Справности рекомендує управам шкіл кожного дня призначати по 15 хвилин на збільшену фізичну активність: біги, плавання і т. п. В цих вправах мають брати участь всі учні без вийнятку.

Школи повинні інформувати батьків про учнів з недостатньою фізичною справністю, щоб спільними зусиллями усувати цю недостачу в їх розвитку. Здоровий фізично юнак чи юначка приносять щастя собі та своїм батькам і є остоєю оборони країни, бо армія, фльота і летунство потребують лише умово і фізично здорових людей.

Українські молодечі організації Пласт і СУМА, що організують влітку табори, де наші діти гартують свого духа і тіло, роблять велику справу оздоровлення нашої молоді. Треба, щоб всі українські діти були охоплені своїми молодечими організаціями, і українське громадянство повинно підтримувати їх корисну діяльність.

Осип Залеський

ТАЙНА УСПІХУ

Пісня Малишка - Майбороди „Рідна мати моя" або як її переназвали „Пісня про рушничок" стала у нас улюбленою темою не тільки товариських розмов, але й часописних статтей. Люди забувають, хоч на хвилину, про атомові бомби та інші воєнні загрози і переходять до теми духової культури, якою, на жаль, тепер світ мало цікавиться. І як у кожній справі, так і тут, голоси поділились: одні захоплюються цією піснею, другі ставляться до неї поблажливо, треті навіть стараються її знецінити. Проте, ніхто не розв'язав питання, що ж є причиною великої популярности цієї пісні. А що вона стала популярною і тут на еміграції, і там на Батьківщині, цього ніхто не заперечить, хоч невідомо чому.

Та спершу треба сказати, що подібних явищ маємо у світовій музичній літературі багато. Твори, головно малої пісенної форми, які не визначаються ані геніяльністю музичної думки, ані іншими музичними прикметами, опановують людські серця, поширюються поза межі батьківщини автора, приносять йому розголос і славу, а впарі з тим і матеріяльні користі. Але ці твори, мов ефемериди, по недовгому часі виходять „з моди" і забуваються.

Багато з наших старших громадян, які хоч трохи цікавилися фортепіяновою музикою, пам'ятають колись дуже популярну фортепіянову п'єсу „Молитва дівчини", яку залюбки грали і якою захоплювались сотні молоденьких піяністок. Цю п'єсу скомпонувала вісімнадцятилітня Текля Баларжевська в 1858 р., а друком появилася вона в Парижі, де в скорому часі стала дуже популярною. З Франції поширилась вона по Італії, Англії, Німеччині, Австрії та інших країнах Европи, діждалася 80 видань у сотнях тисяч примірників і принесла авторці розголос і гроші.

Іншим прикладом такої „таємниці успіху" може бути пісня „Ля пальома" (голубка) еспанського композитора С. Ірадієра, яка, хоч має вже сотню років, досі не втратила своєї популярности і появилася в сотнях тисяч примірників у різних обробітках, до танга включно. Можна назвати ще популярну колись італійську пісеньку „Вернись у Сорренто" чи з російських „Ямщик", „Хризантеми" та інші „циганські романси".

Як я вже сказав, ці твори не визначаються ніякою геніяльністю в музичному розумінні, мають легку мелодію, яка „хапає за серце", мають сентиментальність вислову, за яким так тужить пересічний слухач, що не шукає глибших музичних думок, а вдоволяється легкою, для нього зрозумілою, мелодією та нескладною гармонією. Завдяки своїй популярності ці твори появляються у великих накладах, приносять матеріяльну користь і славу, тоді, як автори геніяльних музичних творів, хоча б як Моцарт, умирають в матеріяльних злиднях, бо їхні твори за їх життя — незрозумілі загалові.

Вертаючись до „Пісні про рушничок", не можна відмовити їй „добрих прикмет", завдяки яким вона спопуляризувалась серед нашої співолюбної публіки. В першій мірі причинилась до цього поезія Малишка: чуттєва і настроєва, як кожна поезія про матір. До поезії добре підходить і мелодія Майбороди, хоча не в українському, а радше в орієнтальному дусі. Майборода залюбки вживає в мелодійних ходах своїх пісень збільшеної секунди, що, як писав М. Лисенко за словами давніх кобзарів, „додає жалощів". На Батьківщині „Пісня про рушничок" є виявом туги за чимось іншим, за чимось, що точить серце, а чого не вільно там висказати іншими словами. Тут, на еміграції, зв'язує вона нас з Матір'ю-Батьківщиною і посилює любов до неї, яка потроху починає у деякого остигати. Ця пісня, як і друга популярна пісня Майбороди „Ми підем, де трави похилі", є цінним вкладом у нашу музичну літературу легкого жанру. Такі пісні потрібні для тих, які не прив'язуються і не цікавляться творами поважної музики. В цьому, на мою думку, і криється таємниця успіху цих пісень, а боїться, що такими й подібними творами можуть нас большевики „завоювати" — страх трохи перебільшений.

Лев Ясінчук

В НЕЗАБУДЬ СУЩИМ І ГРЯДУЧИМ ПОКОЛІННЯМ

(У 80-РІЧЧЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ")

(3)

В тому часі дівчата, що кінчили народні школи, не могли вступати до середніх шкіл. Тому австрійські „краї" завели в себе т. зв. „виділові школи" з 7-ма, 8-ма й більше клясами. В Галичині також були такі школи, але виключно польські. Українські дівчата, що бажали дальшої освіти, мусіли з тих шкіл користати. Тож Педагогічне Т-во почало настирливо домагатися відкриття української виділової школи для дівчат у Львові та введення у виділовій школі вірменок навчання української мови, бо в тій школі, як менше перейнятій польським шовіністичним духом, вчилося багато українських дівчат. За цим пішли домагання відкрити дівочу учительську семінарію, зрівняти в польських учительських семінаріях українську мову в правах з польською, вводячи таку саму кількість годин навчання, як на польську мову; усунути несправедливість, внаслідок якої в усіх українських школах навчання польської мови було обов'язковим, а у численних львівських польських школах зовсім не вчили української мови. Домагалися, щоб до іспитових комісій призначувано таких членів, які знають українську мову як слід у слові й письмі. Протестували проти усування української мови з новоорганізованих „доповнюючих курсів", які обов'язково мусіла відвідувати молодь у віці до 18 років, після закінчення народної школи.

Педагогічне Т-во почало вживати заходів, щоб у галицьких і буковинських школах введено фонетичний правопис. Але львівська крайова шкільна адміністрація не визнала такої потреби. Тоді Т-во звернулося до міністерства у Відні, щоб воно просто накинуло школам той правопис. Щойно коли буковинська шкільна влада в Чернівцях під натиском посла до буковинського сойму й віденського парляменту, члена буковинського крайового відділу і члена шкільної ради, професора Чернівецького університету, д-ра. Степана Смаль-Стоцького ввела фонетичний правопис до буковинських шкіл, то й галицька шкільна влада згодом подалася.

Розуміючи освіту в найширших розмірах, Педагогічне Т-во в 1902 р. звернулося з меморіялом до ради міністрів у Відні, домагаючися заснування українського університету в Львові.

Щоб назовні не виглядало, що це тільки група львівських „мудрагелів" робить заколот у спокійному трясовинні, Головний Виділ доручив аналогічну роботу своїм „філіям", що творилися по містах, а то й по селах. І посипалися з місць вимоги — до себе самих: організувати підготовні кляси, щоб дати можливість сільській молоді скласти іспити до середньої школи; творити для тієї молоді бурси. А до влади: створити паралельні кляси при польських середніх школах, заки будуть повноправні українські; відкрити вчительські семінарії в Коломиї і Станиславові; перетворити німецьку гімназію в Бродах на українську; відкрити українську гімназію в Станиславові; не переслідувати українських учителів за ведення курсів для неграмотних, а навіть дозволити вживати на ту ціль шкільні залі; зреорганізувати пляни навчання в учительських семінаріях так, щоб учителі стали б провідниками громади.

Загалом не було в тому часі такої шкільної справи, що не знайшла б широкого відгомону в Педагогічному Т-ві. За розмірно короткий час Галичина „пробуркалась", і побачили свої й чужі, що знайшлися в ній і нині люди, які взялися за працю. Влади було не по нутру, що Відень бодай про людське око деколи в'язав її руки. Але навіть москвофільські книжники, які згуртувались у „Ставропігійському Інституті", мабуть признавали, що це розвивається щось нове й поважне, бо звернулися до Головного Виділу з проханням перевірити рукопис їх „Букваря", що мав бути друкований у 40 тисяч примірниках.

НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЙМО У ВАШИНГТОНІ ПАМ'ЯТНИК, ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО ШЕВЧЕНКА, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ І АМЕРИКАНСЬКОЇ СТОЛИЦІ!

МИХАЙЛО ЛУЧКОВИЧ

СПОГАДИ З МОГО ЖИТТЯ

(1)

„Напишіть свої спогади" — казали мені одні. „Чому не пишете своїх спогадів?" — питали інші. Справді, багато людей при різних нагодах говорили мені про це. Говорили теж і редактори „Українських Вістей".

Писати спогади — це говорити про себе самого. Вважаючи себе за пересічного громадянина українського роду, який у міру своїх сил намагався і намагається поширювати правду і знайомство про Україну і підвищувати культурний рівень своїх власних земляків. Чи це дає підставу до писання спогадів? Не берусь вирішувати цього питання. Якщо редакція „УВістей" уважає, що мої спогади можуть викликати зацікавлення ширшого кола читачів, то будь ласка.

Спогади треба писати на солідній психологічній базі, групуючи факти навколо однієї центральної теми. Ясна річ, що факти мусять бути фактами. Вистерігатись буду тут будь-якого красномовства. Воно тут зайве.

Мені незабаром сповниться 70 років, тож варт тут, на самому вступі, навести гарну цитату з Юрія Яновського. Я довший час був зайнятий працею над англійським перекладом і редагуванням вибраних творів українських новелістів, між ними і Яновського. Книжка появиться, можливо, ще цього року у відомому видавництві Мекміллена в Ню Йорку.

Ось цитата з Яновського:

„Сиве волосся до чогось зобов'язує. Старечі ноги уже ідуть просто до могили. Багате досвідом життя передо мною. Скільки то води утекло з того дня, коли я молодий, зелений юнак, кинувся в життя. Тепер мені — за 70, мене термосить іноді ломота, руки дрижать, і на очі набігає сльоза... Тоді я наказую розтопити кану, кладу на підставку ноги і слідкую за вогниками над деревом. Дивлюсь, як перебігає прекрасний вогник, символ вічного переходу енергії і розкладу матерії, простягаю до нього руки, і він гріє мої долоні, на яких лінія життя доходить уже до краю. Старість до чогось зоров'язує... Мені нема чого ховати того, що було. Старість не може казати неправди. Нащо вона їй здалася? Кого їй треба задобрити або перед ким замовчати? Вже видно край дороги і неминучість. Проживши життя, можна мати мужність нарешті подивитися всім у вічі".

Так і я хотів би в цих нарисах говорити правду про події з мого життя, говорити чемно, але говорити правду. Хотів би зберегти справедливість і разом з водою не виливати дитину. Скажу ще й це: коли мова про психічні переживання, то були в мене теж хвилини великих прикрощів, розчарувань і почуття самітности. Чому? А тому, що таким було деколи моє життя.

Моя діяльність — мушу це сказати зразу — викликала зацікавлення й підтримку в людей. Мої читачі, можливо, читали й не одну похвалу на мою адресу. І якщо колись на моєму намогильному пам'ятникові буде якесь похвальне слово, то я, можливо, не буду в такому клопітливому становищі, як небіжчик у відомій анекдоті саскачеванського прем'єра Т. Доглеса. Один небіжчик — сказав Доглес — прокинувся в погилі, вийшов з неї і зачав читати похвали, виписані на намогильному пам'ятникові. Нарешті сказав: „Або той, хто це писав, великий брехун, або мене положили в могилу, призначену для когось іншого."

Люди в Шамокіні

Як це сталось, що я, вийшовши з мого рідного містечка в Пенсилвенії юнаком, який нічого не знав про свій народ і не знав української мови, став канадським українцем, який свідомий свого національного походження і який пишається ним.

Пенсилвенське гірниче містечко Шамокін, де я народився, зовсім не помітне. Скажу більше: не було там на що дивитись. Кругом містечка стояли високі брудні насипи вугільних перегарів і відпадків. Насипи були такі високі, що заступали сонце. Золоті соняшні промені несли свою благодать тільки на долини ген за горбками. У час літніх вакацій я там працював, збираючи сланець („слейт"). З місця, де я працював, бачив великі вантажні авта, які скидали відпадки в насипи.

Колись була згірдлива фраза: „Що може бути доброго з Назарету?" Мандрівник, що якимся чином потрапив перший раз у Шамокін, міг би повторити це питання: „Що може бути доброго з Шамокіну?" Однак саме це непомітне гірниче містечко було колискою найбільшої української організації на цьому континенті. Український Народний Союз мав свої початки саме у Шамокіні. Одним з його провідників був Ардан, а мій батько Єфрем належав до перших членів організації. Там, у Шамокіні, милий отець Констаткевич душпастирював і відправляв богослуження аж до самої смерти. Там також керівником хору був Стеткевич, який згодом став редактором „Свободи". Саме звідти, із Шамокіну, вийшли перші меткі керівники УНСоюзу. Всі вони говорили по-українськи чи, як тоді говорили, по-руськи. Однак вимова була лемківська, а лемківський наголос був такий твердий, що можна було не тільки почути його вухом, а й намацати рукою.

Які люди жили в Шамокіні? Такі, як всюди на світі. Ясна річ, що й Шамокін мав свою кількість диваків. Там був грабар Петро. Люди звали його „святим Петром", тому, що він переводив небіжчиків у небесне царство. Це була дуже популярна постать. Часом він любив і пожартувати: „А ти хрищений?" — говорив він до мене. „Ну, то уважай, бо колись доведеться і тебе тут поховати".

Він любив розказувати й послухати цікавих оповідань. Якось, пригадую, я розказав йому якусь історійку, а він послухав і нарешті сказав: „Аби так пси траву пасли".

Запам'ятав я цю фразу. Пізніше, коли я в Канаді навчився української мови настільки, що міг виступати з українськими промовами, то і я, коли хотів сказати, що рішуче не погоджуюся з увагами мого опонента, повторював улюблену фразу грабаря Петра: „Аби так пси траву пасли".

Жив у Шамокіні також невдаха Антін. Той любив випити. А після цього падав у ями, яких там було багато. Доводилось витягати сердегу. Дуже смішно він виглядав, лежачи головою в ямі, з виставленими ногами наверх. З ями добувався, крич про поміч. У рятункових діях деколи і я брав участь. Я тягнув за ноги, і Антін, допомагаючи собі руками, надзвичайно звинно вилазив з ями. Антін був дуже добрий ремісник. Він часто повторював, що головна річ — робити кожну роботу добре, все одно, яка вона: велика чи мала. Він говорив, що це основа характеру. Так, правду казав старий Антін.

(Далі буде)

Ще про українську молодь і школу

Нація, яка на століття стратила державу, але не стратила свого національного Я, — є невмируча. Свіжими фактами є недавня втеча науковців українців Клочка і М. Середи та інших їх попередників, які народилися, виховалися в умовинах комуністичного режиму і при першій нагоді „вибрали собі свободу", а хіба факти втечі совєтських вояків з східнього Берліну не є переконливі? А відкриття пам'ятника Т. Шевченкові в Канаді про що говорить? Хіба діти цих канадійців вчилися в спеціяльних українських школах, що зуміли в третьому поколінні зберегти своє національне Я? Хіба не приємно було чути, що присутні на відкритті пам'ятника іншої національности відчували, що вони приналежні до української нації, тому, бо в їх роді хтось був з українців.

Справа зберігання молоді від асиміляції хвилює наше суспільство, хвилює нас матерів і батьків. Це питання підтрималося в жіночому журналі Союзу Українок Америки „Наше Життя", були голоси за ізолювання дітей від товаришів, з якими вони вчаться в школах були й протилежні. До останніх належу й я.

Справа не в ізоляції, справа в щоденному впливі на дитину не способом покарання, хоч і це часом потрібно, а вміння показати дитині позитивні риси і досягнення нашої ж української молоді в галузі науковій, політичній, спортовій, мистецькій і ін. Якщо дома ви говорите по українськи, то ваші діти будуть знати українську мову. Якщо ви умієте поводитися між чужинцями — сусідами, про вас складеться добрая опінія, і ваші діти не будуть соромитися того, що вони українці. Вони залюбки приведуть своїх товаришів до вашої хати, знаючи наперед, що ви зумієте їх добре зустріти, а часом і почастувати нашими національними стравами. Хіба наші діти не знають, що чужинці кохаються в наших писанках, вишивках і іншому мистецтві.

Щоб навчитися читати і писати, по українськи, знати історію, літературу і географію України — для цього маємо церкви з парафіяльними школами, де настоятель парафії та вчителі мають повести школи і разом з батьками дбати про їх розвиток. Батьки мають допомогти морально і фінансово розбудові цих шкіл. Цим самим ми розв'яжемо справу школи, допоможемо їй і матеріяльно.

Як бачимо, справа лише в нас самих. Ми забуваємо, що наші діти не є ми, а хочемо збагнути душу дитини. Наші діти між собою ніколи б не ділилися, якби ми їх на те не штовхали. Для них є однаково, до якої партії чи угруповання належать батьки його товариша, чи до якої церкви вони ходять. Наше міжпартійне і релігійне пожирання один одного лише відштовхує нашу молодь. Наша молодь сприйматиме українське політичне життя так, як ми його подамо їй, аж до часу, поки сама не почне виробляти собі поглядів. В хаті мають бути українські часописи і журнали, і все цікаве, що в них знайдете, прочитайте самі, або дайте прочитати дітям. Систематичний, щоденний вплив дому і українських шкіл вможливить опанувати душі наших дітей і здобути наше майбутнє.

Ми, батьки - еміґранти II-ої світової війни, які вирвалися з „комуністичного раю", маємо виховувати наших дітей, як місіонарів антикомунізму, бо комунізмом захоплюються несвідомі люди у вільних державах. Наші діти, які народилися на еміґрації, або вивезені малими з краю, не знають, або не пам'ятають біди, пережитої нами в Україні. Але це знають, або з наших спогадів, а також з радія чи телевізії.

На відзначуванні Тижня Поневолених Націй був посадник міста Міннеаполіс, Міннесота, Пітерсон в середині своєї промови попросив піднести руки тих, хто є з країни під комуністичною окупацією. На залі піднявся ліс з рук, і він, оглянувши залю, сказав: „На превеликий жаль тих є менше, для кого всі ці слова промовців говоряться. А ви знаєте комуністичний уряд ліпше, ніж ми".

Конгресмен п. Джад там же в своєму привітальному слові сказав: „Працюйте, не зражуйтесь. Ми не забуваємо тих людей, що є поневолені комуністичною системою!". Ось на таких зборах має бути наша молодь, вона відчує, що на таких людей, як їх батьки, світ звертає свої очі, і просить про поміч розповісти правду про комунізм, про ту небезпеку, що чекає людей під московською окупацією.

Чи будуть тоді наші діти стояти осторонь?

З свого боку я вважаю, за потрібне в старших клясах українських шкіл ввести годину „інформаційного ознайомлення про події в світі. Спочатку це будуть робити самі учителі, а пізніше і самі учні. Це примусить наших дітей заглядати до українських газет.

Валентина Єрмоленко

● На зборах республіканської жіночої організації в Сиракюзах закликали жінок до участи у виборах і вказували на те, що минулого року президент Кеннеді переміг Ніксона такою малою більшістю, яка, коли б її розділити між всі виборчі округи, то вона виносила б менше як по одному голосові на округу. Тому кожний виборець повинен цінити свій голос і голосувати під час виборів.

● Ізраїль хотів би, щоб професійні спілки моряків різних країн переводили протестаційні страйки у користь права ізраїльської мореплавби почерез Суецький канал, куди З'єдинена Арабська Республіка не перепускає кораблів, які пливуть до Ізраїлю, ані відтіль. Президент Американської Федерації Праці й Конгресу Індустріяльних Організацій Джордж Міні, який минулого тижня був в Ізраїлі, поставився прихильно до тієї ідеї підтримання міжнародними моряками вимог Ізраїлю.

Вісті Об'єднання Працівників Дитячої Літератури

Загальні Збори і нова Управа ОПДЛ. У червні відбулися Заг. Збори дійсних членів і членів-прихильників ОПДЛ, на яких вибрано нову Управу в складі: В. Гошовський — голова, д-р Б. Стебельський — І заступник, Л. Полтава — ІІ заступник голови, д-р Ю. Лисяк — секретар, Р. Геник-Березовський — касир, Ніна Мудрик-Мриц, І. Боднарук, М. Савчик — члени Управи, і Контрольну Комісію в складі: д-р П. Шкурат — голова, Леся Бризгун-Шанта і Ю. Тарнович — члени. Осідком Управи і Контрольної Комісії є тепер Торонто в Канаді і тому в склад цих органів увійшли в більшості місцеві дійсні члени і члени-прихильники.

Гуртки членів-прихильників ОПДЛ. Процес нашого релігійного й національного виховання немислимий без рідної нової дитячої літератури і справа цієї літератури та її видань не може бути предметом турботи тільки невеликого гурта дійсних членів ОПДЛ, а мусить бути справою найширших кругів громадянства. Для розгорнення й успішности праці ОПДЛ є конечні гуртки членів-прихильників ОПДЛ в українських осередках у вільному світі. Тому Управа ОПДЛ закликає передусім батьків-матерей, педагогів та взагалі громадян доброї волі зголошуватися в члени-прихильники ОПДЛ та творити місцеві гуртки цих членів для активної і плянової підтримки праці ОПДЛ для добра української дитини. За відповідними ієформаціями і плянами праці просимо звертатися до Управи ОПДЛ.

Конкурс юних авторів у Шевченківському році. Проголошений Управою ОПДЛ конкурс на писані та образотворчі праці юних авторів (до 18 р. життя) на теми про Шевченка і зв'язані з Шевченком приніс досі кругло 100 у більшості образотворчих праць, що треба вважати відносно слабою участю у конкурсі, коли брати до уваги кількість наших дітей на еміґрації і кількість рідних шкіл та молодечих організацій. Щоб уможливити участь у конкурсі ще й у цьому новому шкільному році головно рідним школам, Управа ОПДЛ устійнює додатковий і остаточний реченець надсилання конкурсових праць — збірних чи індивідуальних — до 30 листопада 1961 р. Умови конкурсу були проголошені в пресі, але на бажання можуть бути вислані ще й окремо на подані адреси.

ДЕУ — Дитяча Енциклопедія Українознавства. Заходами ОПДЛ здійснюється давній його задум — видання першої в нас Дитячої Енциклопедії Українознавства. Запляновано в 6 книжках у формі легких приступних статтей та оповідань, а то й віршів. Редакторами і співробітниками є відомі працівники в ділянці дитячої літератури, науковці, педагоги та образотворчі мистці. Редакція ДЕУ пошукує дальших співробітників до окремих тем українознавства і радо прийме всякі надіслані відповідні матеріяли, побажання і под. Саме появилася одна з книжок ДЕУ — „Слава не поляже" — про Козаччину з численними ілюстраціями, картами, в мистецькому оформленні, в форматі вісімки (6 x 9 цалів) в ціні 2 дол., а в полотняному переплеті з золотими витисками 2.60 дол. Книжка становить цілість для себе, а видана так, як дозволили на це спроможності ОПДЛ. Для дальших випусків із запляновними кольоровими картинами залежна передусім від підтримки громадянства та установ, а найбільше від батьків-матерей та рідношкільного учительства і молодечих організацій.

ОПДЛ просить надсилати замовлення на ДЕУ, щоб устійнити висоту накладу дальших випусків. Хто замовить тепер цілість ДЕУ — одержить її по зниженій ціні. Остаточна ціна цілости ДЕУ буде устійнена залежно від успіху випуску „Слава не поляже" та кількости замовлення.

Дитячі енциклопедії стали сьогодні фактом у багатьох народів — вони є леґітимацією їх культури та турботи за виховання й навчання молодого покоління. Найвища пора мати і нам таку леґітимацію. ОПДЛ сподівається успішно завершити започатковане діло при моральній і фінансовій підтримці загалу нашого громадянства. У всіх справах ОПДЛ просимо писати на адресу:

Nashym Ditiam — OPDL,
39 Jennings Avenue,
Toronto 9, Ont., Canada

● Генеральний прокуратор Роберт Кеннеді заявив, що він однаково дбає і про споживачів і про продуцентів, коли виступає проти того, щоб великі фірми не підвищували цін на товари, об'єднуючися для цієї цілі у великі картелі.

● Північно - корейська комуністична партія проголосила свою нову програму, в якій м. і. обіцює підкореному народові в Північній Кореї, що до кінця 1967-го року, себто за 6 років, будуть скасовані всі податки. До того часу мають бути також збудовані помешкання для 600 тисяч міських родин і 600 тисяч домів по селах.

НОВІ ВИДАННЯ

ТРЕТЯ КНИЖКА „ДИТЯЧОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА"

Живемо в період посиленого видавання українських енциклопедій. Спонуканий виходом „Енциклопедії Українознавства" за редакцією проф. В. Кубійовича, загальної і гаслової, київський „уряд" зумів доказати Москві необхідність випуску „Української Радянської Енциклопедії", яку мабуть буде вірніше назвати українськомовною та й то з дуже русифікованим правописом. Ще перед виходом першого тому „УРЕ" невтомний український діяч проф. Є. Онацький почав видавати в Арґентині „Українську малу енциклопедію".

І так українські енциклопедії виходять. Том за томом, зошит за зошитом. По той і по цей бік. Йдуть досліди, провадяться підсумки, інформується світ. Не затихає праця і над „Енциклопедією Українознавства" англійською мовою (переклад видання НТШ). Відрадне і важливе явище в науці!

Ми не хотіли б, щоб у цьому „енциклопедичному потоці" непоміченою промайнула ще одна енциклопедія, що з великими перебоями все ж таки виходить: „Дитяча Енциклопедія Українознавства", яку видає Об'єднання Працівників Дитячої Літератури ім. Глібова (ОПДЛ). Після довгої перерви, щи в 1952 році вийшов перший томик цієї енциклопедії для дітей під назвою „Україна — земля моїх батьків", за ред. бл. п. Юрія Тищенка, книжка, що вже стала рідкістю, ОПДЛ випустило третю книжку під заголовком „Слава не поляже", присвячену героїчному періодові в українській історії — козаччині.

Третя книжка „Дитячої Енциклопедії Українознавства" вийшла за редакцією голови ОПДЛ Богдана Гошовського, при співпраці відомого письменника для дітей Романа Завадовича. Книжку на 126 стор. по-мистецькому оформив Мирон Левицький, зобразивши на обкладинці клясичну постать козака з гаківницею і при шаблі, на тлі корабля і церкви. Треба зазначити, що третя книжка „ДЕУ" ілюстрована дбайливо підібраними старовинними малюнками, мапами, портретами: на 126 стор. книжки — понад 50 малюнків і заставок та доступних дітям й юнацтву історичних документів. Не без цікавости розглядатиме їх і дорослий читач, бо напевно не всім доводилося бачити репродукцію ікони св. Покрови в Січовій церкві з постатями запорожців унизу, „Лави козацького війська в поході" Сластьона чи карту татарських шляхів на Україну.

Зазначимо також, що хоч третя книжка „ДЕУ" являється фактично коротким і в дечому виправленим переказом окремих розділів з „Історії України" І. Петренка, про що сказано на обкладинці, виклад біографій наших гетьманів та подій часів козаччини урізноманітнений кількома літературними творами пера Р. Завадовича. Особливо виділяється історичне оповідання „Герої Відня", коли козаки 1683 року відігнали турків з-під обложеного Відня, і коли король Ян III. писав: „Козаки стали героями дня, їх носили на руках"...

Гарна мова і дбайливо прочитана коректа вигідно відрізняють третю книжку „ДЕУ" від інших видань.

Є різні типи дитячих енциклопедій, що виходять за кордоном: гаслові, описові, загально-інформативні, енциклопедії-ілюстрації. Опис подій в хронологічному порядку, очевидно, вимагав саме такої форми — описової. Тому книжка може більше нагадує коротку „Історію козаччини", ніж енциклопедію в прийнятому розумінні. Але суть справи не в методиці і формі викладу. Третій том „Дитячої Енциклопедії Українознавства", випущений тепер ОПДЛ, стане цінним підручником для парохіяльних шкіл, для шкіл українознавства, довідником для юнака, який поцікавиться чудовою добою української історії — козаччиною.

На закінчення кілька назв розділів, починаючи від першого, щоб дати уяву читачеві, які цікаві відомості він знайде на сторінках третього тому „ДЕУ": „Запоріжжя", „Турки й татари", „Татарські набіги", „Татарсько-турецька неволя", „Козаки", „Запорозька Січ", „Смерть Дмитра Вишневецького", „Запорозьке військо", „Козацька старшина", „Рада", „Новики" і джури", „Побратимство"...

Ця книжка не лише розповідає про минуле: вона вчить читача шляхетности, відваги, непохитносвити у відношенні до ворога, любови до країни, що не раз уже обороняла християнську культуру і европейську цивілізацію і не раз була позбавлена бодай моральної допомоги ззовні. Нехай нове видання „ДІУ", крім пізнавального значення, матиме ще й інше, не менш важливе — виховуватиме оборонців волелюбного українського народу.

Леонід Полтава

Інж. Іван Калинович

ЄВГЕН БЛАГІТКА

(Посмертна згадка)

8-го вересня у 8-ій годині вечора відбувся парастас в похоронному заведенні Ів. Ковальчука в Джерзі Сіті за душу магістра Євгена Благідки, а 9-го вересня був похорон. Смерть була нагла, на сердечеву недугу. Покійний мав лиш 52 роки. Кілька днів перед смертю під час праці в Ню Йорку він зімлів, його завезли до шпиталю, дихав киснем і прийшов до себе. 2-го серпня він уже ходив, чувся добре і в понеділок вже хотів додому, нудився, просив принести часописи. Дружина помітила, що протягом всіх відвідин медична сестра що 40 хвилин міряла гарячку. А рано у вівторок, 5-го вересня шпиталь повідомив, що Євгена Благітки немає між живими.

Я сидів і дивився на покійника. Смерть ще не втигла накласти своєї печаті. Він, здавалося, спав. Це була шляхетна людина. Батько був директором суду. Народився в Сколім, коло Стрия 21 липня 1909 року. Скінчивши гімназію, пішов слідами батька — на правничий відділ Львівського університету. Після закінчення студій був адвокатом. На еміграції, при закінченню другої світової війни — спільна недоля звела нас.

В моїй уяві повстав Берлін, де я познайомився з маґістром Благіткою. Потім Ваймар, фірма інж. Куниці, з якою ми спільно втікали перед большевиками разом з жінками і дітьми на причепах тягарових авт. Нас дряпали придорожні дерева, пекло сонце і мочив дощ. Деколи мотор гас, то ми вискакували і пхали тягарове авто, що б дістати іскру. Спинилися в Гересфельді, на цегольні. В склепах крім хліба не можна було нічого купити, покійний працював при авті. Його дружина разом з нами ходила туди, де американські кухні привозили відпадки. Там стояли черги німців. Треба було на ходу вскакувати в авта, хапати пачки, де в пергаміновому паперці було загорнено щось на щастя кожного. Часами і пів шинки. Я подивляв п. Ірину, як вона не відставала від нас. Я знав, що вона скінчила консерваторію у Львові, а тепер помагала чоловікові ратувати дітей від голоду. Потім промайнули села Гальсдорф Вора, де треба було і робити і здобувати їжу і ховатися від большевиків, щоб не повезли на „родину".

Надходила осінь, з сусіднього табору кілька разів приїздили „кацетники", кликали до себе, запевняли, що там комуністи не мають права. Нарешті ми найняли спільно з покійником воза і переїхали. Там п. п. Благітки найшли львов'ян, і їх життя змінилося на добре. Потім переїхали до Корнберґу. Там покійний дістав місце урядовця при УНРА, а дружина вела садочок, виступала в театрі, та очолила жіночий рух. При кінці 1946 року в таборі почалися неспокої з огляду на перевірки. На це табір відповів голодовим страйком. Покійний був посередником, між УНРА та табором. Покійний проявив багато сердечности та такту. 1947 році його вибрали комендантом табору.

В Америці на початках було тяжковато, стратив кілька пальців на руді, але помалу наладилося, народилося ще двоє дітей. Дружина дістала місце учительки при католицькій парохіяльній школі. Син Андрій і донька Христина, закінчили гайскул, і вже покійник говорив бувало: — Треба ще трошки почекати і нам уже буде добре.

Ще в Корнберзі ми покумалися, бо покійник став хресним батьком моєї найменшої доньки. І от кума Ірина, в жалобі, заплакала, казала мені, показуючи на труну. Була я на Союзівці з меншими дітьми, лишалося ще 2 тижні, але я мала якесь передчуття і приїхала. От я говорю з вами і мені здається, що Генцк проснеться і сяде коло нас. Ніяк не можу погодитися з тим, що Геника вже немає. Мені здається, що я сплю. Я дуже вдячна пані Харченко, що перебрала на себе всі мої клопоти. Я не знаю, щоб я робила. Половина присутніх, — це були люди, що були разом з покійним в Корнберзі, знали чистий характер Покійного.

Парастас відправляв парох Джерзі Сіті, дякував приятель Покійного — співак Стецура. Голоси пароха о. Антона Борси та співака Стецури піднесли молитовний настрій присутніх.

Нехай, дорогий думе, земля буде тобі пером, нехай твоя змучена земними турботами душа, найде спокій там, де немає „ні печалі ні болю".

МІСЦЕ ТРАГІЧНОЇ СМЕРТИ ДАҐА ГАММЕРШИЛДА

Члени рятункової команди розшукують в лісі поблизу Ндолі в Північній Родезії за тілами жертв летунської катастрофи, що в ній згинув генеральний секретар ОН Даґ Гаммершилд із 14 особами з-поміж своїх співробітників і залоги літака. Знайдені тіла вкриті білими покривалами.

Айзенгавер заперечує твердження, що союзники перші могли здобути Берлін

Вашинґтон. — Колишній президент Двайт Д. Айзенгавер вислав листа до конґресмена-республіканця з Висконсин Мелвіна Р. Лерда, в якому заявив, що „рисковно" є твердити, що американська армія могла в 1945-му році захопити Берлін вчасніше, як це зробила червона армія. Фронт союзників, пише Айзенгавер був тоді віддалений від Берліну на 250 миль, а червона армія була від німецької столиці на 35 миль. Спір за здобуття Берліну виник внаслідок книжечки, що її видав державний департамент під заголовком „Тло спору за Берлін — 1961". В цій книжечці натякається на те, що американська армія могла була в 1945 зайняти Берлін перед червоною армією. Запитаний в цій справі державний секретар Дін Раск відповів конґресменові Лердові, що цю книжечку опубліковано на те, щоб виявити, що СССР не має більшого права на Берлін, як інші союзники з II-ої світової війни. Коли СССР здобував Берлін, то інші союзники зайняли в тому самому часі територію Німеччини, що мала 8 мільйонів мешканців, яку пізніше передали совєтам, згідно з попереднім договором в Ялті.

● Індійський прем'єр Неру дуже гостро наатаврував англійських і північно-родезьких державних мужів і політиків, які критикували акцію війська Об'єднаних Націй в конґолійзвав ту критику „скандалічській провінції Катанзі. Він назвав ту критику „скандалічною". Індія є разом з Північною Родезією членом Британського Коммонвелту.

● В Гонґ Конґу чути було в минулий четвер сильний вибух, що стався десь недалеко кордону по комуно-китайському боці. Газети в Гонґ Конґу твердили, що це протикомуністичні партизани висадили мінами в повітря два вантажні авта комуно-китайського війська, що їхали з вояками шляхом, паралельним до кордону з Гонґ Конґом.

Барук дораджує Президентові просити Конґрес про економічні повновласті

Вашинґтон. — 91-річний дорадник кількох президентів ЗДА Бернард М. Барук написав листа до президента Кеннеді, в якому дораджує просити Конґрес про ухвалення постійних повновластей, які дозволяли б Президентові завести контролю цін і заробітних платень на випадок погіршення політичної ситуації. Барук гадає, що коли б Президент міг на випадок війни негайно заморозити ціни і платні та завести контролю господарки, то це приспішило б мобілізацію і не довело б до катастрофічної інфляції. Але з урядових кол повідомляють, що Президент не послухає ради Барука, бо, як деякі дорадники Кеннеді побоюються, сама просьба Президента про повновласті спричинила б те, що населення кинулося б масово купувати товари, спричиняючи економічний хаос. Інші дорадники вказують на те, що цього року вже немає часу на те, щоб Конґрес міг ухвалити рекомендовані Баруком повновласті, проти яких завжди виступає поважне число членів Конґресу. Барук твердить, що американські мобілізаційні пляни мають ту недостачу, що Президент без дозволу Конґресу, не має права стабілізувати економіку на випадок національної загрози. Уряд Цивільної і Оборонної Мобілізації має готові пляни про повновласті для Президента, які негайно можна прислати до Конґресу. Але це тривало б довший час, поки Конґрес ухвалив би ці повновласті. Небезпека могла б статися тоді, коли Конґрес не працює, тоді ще довше треба б чекати на ухвалення повновластей.

Серцеві недуги збільшуються зі зростом числа авт, радіо і телевізійних апаратів

Ню Йорк. — Професор харчування і дієтики в Лондонському університеті Джан Юдкін заявив на зборах науковців, що він відкидає теорію про те, що збільшена консумпція тваринних товщів спричиняє зріст числа недужих на серцеві хвороби. Професор Юдкін стверджує, що, згідно зі станом в Англії, можна певно твердити, що „збільшене число випадків коронарної тромбози зростає до відповідного збільшення числа авт і радіових та телевізійних апаратів". Коли говориться про причини зросту серцевих недуг, то вони є численні: спадковість, брак фізичної активности теперішніх людей, куріння, умова перевтома і надмірна вага тіла. Проф. Юдкін признає, що, в загальному відношенні, люди з піснішою дієтою менше недужають на серцеві недуги, але він одночасно стверджує, що ці худі люди ведуть зовсім інше життя в порівнянні з тим, яке є притаманне англійському способові життя. Професор Юдкін є спеціялістом від ненажерливости і він дає такі ради для тих, що забагато важать: зменшити дуже харчі вуглеводні (хліб, мучні страви, картопля) і менше турбуватися тваринним товщем.

Біля Гюстону в Тексасі будують центр для дослідження космічних просторів

Вашинґтон. — Представник Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації повідомив, що біля міста Гюстон в Тексасі будують центр, де мають відбуватися досліди над летом людини на Місяць, що має відбутися коло 1970 року. Проєкт Аполльо має коштувати коло $20 більйонів, а побудова самої лябораторії для здійснення цього проєкту має винести $60 мільйонів. Лябораторія буде стояти на площі, що її подарував урядові Райс університет. Площа займає 1,000 акрів. В цій лябораторії відбуватимуться і досліди над висилкою людини і на такі плянети як Марс і Венера. В цій лябораторії буде вишколюватися залога до летів на Місяць і будуть випробовувати різні ракети та кабіни, за допомогою яких лет на Місяць та на інші плянети буде відбуватися. Гадають, що уряд вибрав Тексас на цю лябораторію, бо хоче цим способом причинитися до технологічного росту південного заходу ЗДА. Праці над здійсненням проєкту Аполльо відбуватимуться крім Тексасу ще й на Флориді та в Луїзіяні. В центрі біля Гюстону мають бути затруднені 1,600 осіб.

Відійшли від нас

Члени Українського Народного Союзу:

БИРКА Анастасія, — народж. 1883 р. в Будинині, пов. Сокаль, членка 230 Відд. УНСоюзу в Янґставні, Огайо, померла 3-го вересня 1961 року.

БУГЕРА Іван, — народж. 1886 р. в Іванкові пов. Борщів, член 66 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., помер 26-го серпня 1961 року.

ВІТЕНЯК Ілля, — народж. 1887 року в Носові, пов. Підгайці, член 272 Відд. УНСоюзу в Мейплвуд, Н. Дж., помер у вересні 1961 року.

ЗАХАРЧУК Василь — народж. 1909 р. в Терпелівці, пов. Збараж, член 432 Відд. УНСоюзу в Торонті, Онт., Канада, помер 18-го серпня 1961 року.

КАТИНСЬКА Катерина — народж. 1892 р. у Лишках Мурованих, пов. Старий Самбір, членка 112 Відд. УНСоюзу в Клівленді Огайо, померла 2-го вересня 1961 року.

КУПЧИК Олексій, — народж. 1886 р. в Норубах, пов. Березів, член 336 Відд. УНСоюзу в Клівленді, Огайо, помер у вересні 1961 року.

ЛИПСЬКИЙ Володимир — народж. 1889 р. у Сапогові, пов. Борщів, член 206 Відд. УНСоюзу у Вунсакет, Р. Ай., помер 8-го вересня 1961 року.

ЛОТОЦЬКИЙ Олексій, — народж. 1889 р. у Цеброві, пов. Тернопіль, член 158 Відд. УНСоюзу в Брукліні, Н. Й., помер 13-го вересня 1961 року.

МАСЕЛКО Михайло — народж. 1890 р. в Селиськах, пов. Перемишль, член 133 Відд. УНСоюзу в Нюарку, Н. Дж., помер у вересні 1961 року.

ОРЛОВСЬКИЙ Василь, — народж. 1891 р. у Кивуші, пов. Станиславів, член 25 Відд. УНСоюзу в Джерзі Сіті, Ню Джерзі, помер 23-го серпня 1961 року.

РЕБРИК Іван, — народж. 1895 р. в Беремівцях, пов. Зборів, член 432 Відд. УНСоюзу в Торонті, Онт., Канада, помер 5-го вересня 1961 року.

СЯНКИЙ Петро, — народж. 1885 р. в Ґермаківці, пов. Борщів, член 379 Відд. УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., помер у вересні 1961 року.

ЦЮЛУПА Федір, — народж. 1890 р. в Деминові, пов. Рогатин, член 396 Відд. УНСоюзу у Пітсбурзі, Па., помер 3-го вересня 1961 року.

ЯСЕНИЦЬКА Анна, — народж. 1900 р. в Стросовичах, пов. Старий Самбір, членка 91 Відд. УНСоюзу в МекКіс Ракс, Па., померла 6-го вересня 1961 року.

ЯЦИШИН Катерина — народж. 1891 р. в Магучах, пов. Ярослав, членка 361 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., померла у вересні 1961 року.

ВІЧНА ІМ ПАМ'ЯТЬ!

Життєве забезпечення це також ощадність. В потребі одержите позику на свою грамоту. Забезпечіться в Українськім Народнім Союзі.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ коштує так мало! Брак забезпечення коштує так багато! Забезпечіться в Українськім Народнім Союзі!

Український Народний Союз — це суто демократична українська братська організація. Стати її членом, — це не тільки забезпечити себе і ваших рідних матеріяльно, це значить бути співвласником його надбань і вибирати, чи бути вибраним в його керівні органи

ТАРЗАН, ч. 4717. Проти левів!

Виголоднілі леви з зубами мов шаблюки заатакували Тарзана і Родена, вбиваючи їхні надії на втечу.

Мавполюд виступив із витягненим ножем, готовим, щоб вбити...

І боротьба почалася!